

Ռուսիճանին, որ Բիւրֆնի պաշին էր մեծ եպարքոս
Սուսերեւ փաշայի:

Իր սերունդը մինչև վերջ կ'ապրէր Վանի մէջ
Ղարաւէֆէրեան անունով (Ս. Լեւոնեան, Բիւզանդիոն,
Թ. 1931): Մարխաս Չէլէպի, ինչպէս կը տեսնուի,
անշուշտ վստահ իր ազգականին՝ խոճա Ռուսիճանի
ազգեցողութեան, տեսակ մը ամենազօր անձ էր Վանի
մէջ:

Համբարձուժ Երամեան (Յուլիանոս Վան-Վաս-
պուրականի, հտ. Ա. էջ 18) կը պատմէ, թէ ԺՁ. դա-
րուն վերջներէն մինչև Թանգիմաթ կամ Կիւլհանէի
Սաթթը (1839), քիւրտ բէկերու և Պոլիսէն զրկուած
թուրք փաշաներու խառնակ իշխանութիւններու շրջ-
անին կային բազմաթիւ հայ ազգեցիկ գերդաստան-
ներ կամ վանգուլիներ. որոնք երկիրին վարչական
գործերուն մէջ երբեմն մեծ դեր կը խաղային կամա-
ւոր կամ ակամայ մասնակցութեամբ գերիշխող փա-
շային կամ քիւրտ բէկին իշխանութեան՝ յաճախ իբրև
խորհրդական: Եւ իբր փաստ մէջ կը բերէ վանեցի
Յակոբ Շահպաղեանի «Բիւրօնայ Պասմուքիւն» գործէն
հետեւեալ հատուածը, ուր իբր խիստ ազգեցիկ հայ
կը յիշուի մեր Մարխաս Չէլէպին.

« Օսմանեան տիրապետութիւնը սկիզբները
չատ անհաստատ է եղեր. ուստի և Օսմանցիք տեղա-
կան ուժեր կը կազմակերպէին՝ Վանը և Բիւրաթիս-
տանը (հարաւային գաւառները՝ մինչև Մուսուլ) Պար-
սից յարձակումներուն դէմ պաշտպանելու համար: Այդ
ուժերուն կը հրամայէին Վանգուլի ըսուած հայ և
մասամբ քիւրտ երեւելիներ և իբրև աւատառու գե-
րիշխան պետութեան:

« Կը պատմուի թէ վանգուլիներէն ոմանք,